

Opinie: Trap niet in het charmeoffensief van big tech

Techlobbyisten proberen overheden ervan te overtuigen dat zij heus niet onafhankelijker hoeven worden van big tech. Maar het kan toch niet zo zijn dat onze vitale infrastructuur zonder de gratie van enkele Amerikaanse multinationals, niet functioneert?

Reijer Passchier 12 mei 2025, 15:41 / De Volkskrant

Na de allianties die techbazen smeedden met Donald Trump, de verwoestingen die Elon Musk aanrichtte aan het Amerikaanse overheidsapparaat en Meta-CEO Mark Zuckerberg die in een [filmpje](#) Europese waarden en regels zo'n beetje de oorlog verklaarde, wilden Europese overheden zo snel mogelijk hun enorme afhankelijkheid van big tech terugdringen. Plotseling was 'digitale soevereiniteit' [een groot thema](#).

De Volkskrant Ochtend

Ontvang elke ochtend onze beste journalistiek. Zo bent u in één klap op de hoogte van het nieuws en voorbereid op de dag.

Inschrijven

Nu enkele maanden later het stof neerdaalt – en andere gebeurtenissen in de wereld om aandacht vragen – zijn big techbedrijven als Microsoft, Amazon en Alphabet (van Google) bezig met een charmeoffensief, zo vernam ik van verschillende betrouwbare bronnen binnen de Rijksoverheid. Die bedrijven sturen hun lobbyisten eropuit om politici en bestuurders ervan te overtuigen dat zij big tech nog altijd prima kunnen vertrouwen: actie zou helemaal niet nodig zijn.

Niets is echter minder waar.

Over de auteur

Reijer Passchier is als hoogleraar digitalisering en de democratische rechtsstaat verbonden aan de Open Universiteit en als universitair docent staatsrecht aan de Universiteit Leiden. Onlangs publiceerde hij het boek *De vloek van Big Tech*.

Dit is een ingezonden bijdrage, die niet noodzakelijkerwijs het standpunt van *de Volkskrant* reflecteert. Lees [hier](#) meer over ons beleid aangaande opiniestukken.

Eerdere bijdragen in deze discussie vindt u onder aan dit artikel.

Grootschalige inzet

Het geldverkeer, de distributie van medicijnen, het openhouden van belangrijke communicatielijnen, de regulering van markten, het bewaken van grenzen, het vervullen van veiligheidstaken en de inning van belasting – kortom onze [vitale infrastructuur](#) – gaat allang niet meer zonder grootschalige inzet van technologie.

Als deze technologie slechts wordt geleverd door enkele zeer grote en machtige buitenlandse bedrijven, wordt die vitale infrastructuur [kwetsbaar voor bijvoorbeeld uitval](#), en mogelijk zelfs manipulatie en chantage. In [het uiterste geval](#) ligt de macht om belangrijke maatschappelijke

beslissingen te nemen (klassieke soevereiniteit) feitelijk niet meer in Den Haag of Brussel, maar in Washington, Silicon Valley of Seattle.

[Dan bepalen enkele onverkozen private techleiders](#) hoeveel privacy en vrijheid van meningsuiting mensen genieten, welke technologie er wordt ontwikkeld, welke waarden technologie dient en wie de meeste kans maakt bij verkiezingen.

Lobbyisten van big tech zullen daar ongetwijfeld tegenin brengen dat hun bedrijven helemaal geen kwaad in de zin hebben. *‘Don’t be evil’* was lange tijd de slogan van Alphabet, het moederbedrijf van onder andere Google, YouTube en Gmail. En: *‘The future is privacy’* bezwoer Meta’s CEO Mark Zuckerberg na elk privacyschandaal waar zijn bedrijf bij betrokken was.

Winst, groei en macht

Toch blijken big techbedrijven en hun leiders [als puntje bij het paaltje komt](#) slechts naar drie waarden te streven: winst, groei en macht. Een goed leefklimaat, [nuttige innovaties](#), bestaanszekerheid voor iedereen en zelfs de menselijke waardigheid [moeten daar structureel voor wijken](#). Ook toen verschillende leiders in Silicon Valley er (waarschijnlijk onterecht) voor [waarschuwd](#)en dat hun AI tot massaextinctie zou leiden – en diverse experts opriepen tot een pauze op de ontwikkeling van AI – vergrootten zij doodleuk hun AI-ambities nog maar eens verder.

En zelfs als big techbedrijven het beste met onze samenleving voor zouden hebben, kunnen zij, anders dan zij wellicht claimen, nooit genoeg weerstand bieden tegen de huidige Amerikaanse regering. Die is hen niet geheel de baas, maar kan hen [wettelijk gezien](#) bijvoorbeeld wel dwingen om inzage te geven in de cloudomgevingen waar Nederlandse en andere Europese overheden hun gegevens de afgelopen jaren [massaal naar hebben verplaatst](#).

En wat doen die bedrijven als de Amerikaanse regering hen sommeert om – [bijvoorbeeld als sanctie](#) – de toegang tot big techdiensten in Europa geheel af te sluiten? Gaan zij hun Amerikaanse onderdelen opofferen voor Europa of Nederland? Ik zou daar niet op rekenen.

Plan B

Wat techlobbyisten ook mogen zeggen: overheden en andere onderdelen van onze vitale infrastructuur moeten op z’n minst [een plan B](#) ontwikkelen. Het kan toch niet zo zijn dat onze vitale infrastructuur zonder de gratie van enkele Amerikaanse multinationals en een wispelturige Amerikaanse regering, niet functioneert? Werk daarom samen met Europese spelers aan [alternatieven](#). En grijp deze crisis aan om toe te werken naar een economie waarin ook andere en nieuwe spelers een kans maken om een betekenisvolle rol te spelen.

Kies daarbij eens bewust voor een techbedrijf dat [niet beursgenoteerd is](#), maar bijvoorbeeld gebaseerd is op ‘steward ownership’ (zoals Nextcloud) of non-profit (zoals Signal). Dan kan technologie, [anders dan nu](#), wellicht werken in het voordeel van democratie en rechtsstatelijkheid.

Overheden en andere belangrijke organisaties zullen daar overigens wel enige moeite voor moeten doen. Kleinere techbedrijven hebben, bij gebrek aan [miljardenwinsten](#), immers niet de capaciteit om overal met lobbyisten, salesmensen en andere vertegenwoordigers aan te schuiven. Zij hebben niet altijd een ecosysteem waarin alle applicaties naadloos op elkaar aansluiten en zo een ‘organische’ gebruikservaring bieden.

Toch zouden onze overheid en andere vitale organisaties, [conform de Grondwet](#) en internationale verdragen, bereid moeten zijn om die relatief kleine prijs voor het voortbestaan van de democratische rechtsstaat te betalen. Zet alles op alles om niet (opnieuw) voor de faustiaanse charmes van big tech te vallen.